

НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

МОЗАЇКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Збірник
наукових праць

Випуск 1

2025

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв

Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту

МОЗАЇКА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Випуск 1

Ніжин – 2025

УДК 373.3(082)

М74

Рекомендовано Вченою радою

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

(НДУ ім. М. Гоголя)

Протокол № 9 від 27.02.2025 р.

Редакційна колегія:

Білоусова Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя;

Вдовенко І. С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя;

Лосєва Н. М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя;

Філоненко О. С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту НДУ ім. Миколи Гоголя.

М 74 Мозаїка початкової освіти: збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи», 26.02.25, м. Ніжин. Випуск 1 / за заг. ред. Білоусової Н. В., Філоненко О. С. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2025. 299 с.

У збірнику друкуються тези наукового характеру та дискусійні публікації з професійної тематики, у яких відображені результати роздумів, міркувань, наукових пошуків вітчизняних та зарубіжних науковців, керівників та вчителів закладів освіти присвячені дослідженню актуальних проблем змісту початкової освіти.

Збірник видано в авторській редакції мовою оригіналу. За точність викладеного матеріалу, достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

УДК 373.3(082)

ЗМІСТ

Акімова О. М. Складові елементи інклюзивної компетентності вчителя початкових класів.....	8
Аніщук А. М. Використання діяльнісного підходу у забезпеченні освітнього процесу дошкільної та початкової освіти.....	11
Бабакіна О. О. Формування фахових компетентностей у майбутніх учителів початкових класів до роботи в інклюзивному просторі.....	14
Басюк Н. А. Роль невербального спілкування у педагогічному процесі.....	18
Біла Л. М. Новітні підходи до навчання молодших школярів.....	21
Білоусова Н. В. Мультимодальне навчання молодших школярів на уроках «Я досліджую світ».....	25
Бобро А. А. Система формування медіакомпетентності учнів початкових класів у процесі партнерської взаємодії закладу загальної середньої освіти та сім'ї....	30
Бобро Л. В., Мовчан В. О. Особливості співпраці закладу дошкільної освіти та початкової школи у забезпеченні комфортного переходу дитини між ланками освіти.....	35
Бурова В. С. Підвищення ефективності навчання англійської мови учнів початкової школи через застосування сервісу Quizlet в умовах змішаного навчання (із досвіду роботи).....	38
Возняк І. І. Використання цифрових сервісів та застосунків у формуванні дискурсивної компетентності вчителя початкових класів.....	43
Волкова І. В. Комунікативно-мовленнєва активність як одна зі складових професійної майстерності майбутнього вчителя початкових класів.....	48
Гетьман Т. О. Психологічна підтримка учнів початкових класів з ООП в освітньому процесі НУШ.....	53
Гордієнко О. А. Використання інноваційних технологій у процесі формування творчих здібностей молодших школярів.....	57
Гордієнко Т. В. Особливості роботи з учнями з особливими освітніми потребами в межах технологічної та мистецької галузей у початковій школі.....	62

Гудима Н. В. Діяльнісний підхід у формуванні читацької компетентності молодших школярів.....	68
Добридень А. В. Основні засади формування професійного іміджу сучасного вчителя початкової школи.....	75
Долматова М. П. Методичні рекомендації щодо викладання іноземної мови в початковій школі.....	78
Дубровська Л. О. Сторітелінг як інноваційна технологія освітнього процесу в початковій школі.....	82
Ємець О. А., Коваленко О. М. Навчальні втрати учнів початкових класів у мовно-літературній галузі (читання): результати опитування вчителів.....	86
Зеленько О. М. Компетентнісний підхід щодо педагогічного патронажу в початковій школі.....	89
Зубцова Ю. Є. Особливості становлення та розвитку системи початкової освіти в Україні (від зародження до початку ХХ століття).....	95
Ікальчик А. П. До питання формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкових класів.....	100
Караман О. М. Авторська методика роботи з солоним тістом із молодшими школярами під час уроків навчання грамоти.....	105
Коваль К. В. Толерантність в освітньому середовищі як чинник гармонійного розвитку здобувачів початкової освіти.....	108
Коваленко Н. М. Використання інтерактивних дошок на уроках читання в початкових класах під час змішаного навчання.....	112
Ковальчук О. В. Проблемне навчання як засіб розвитку пізнавальної активності учнів.....	117
Колісніченко А. П. Формування вміння самопідтримки у молодших школярів у Новій українській школі.....	121
Комар О. А. Технологічний підхід до підготовки майбутніх учителів.....	125
Котельницька І. Ю. Діяльнісний підхід як ефективний засіб формування ключових компетентностей у початкових класах.....	129
Кульчицька Л. М. Діяльнісний підхід у процесі інтегрованого навчання....	133

Лавреха Н. О. Компетентісно-орієнтоване навчання на основі діяльнісного підходу в початковій школі	138
Леськова Н. В. Від прогалин до успіху: цифрові технології в подоланні освітніх втрат у початковій школі.....	142
Литвинюк О. І. Ієрархія принципів компетентнісного навчання техніки англomовного читання.....	145
Лосєва Н. М. Шляхи вдосконалення початкової освіти.....	150
Лоюк О. В. Окремі психолого-педагогічні аспекти організації дослідницької діяльності здобувачів початкової освіти.....	154
Лященко В. М. Формування професійної компетентності вчителя початкових класів щодо виховання особистості учня з особливими освітніми потребами...	157
Маркович В. О. Теоретичні основи педагогічної компетентності майбутніх учителів	162
Мельник А. В. Авторська методична розробка заняття з теми: «Цікаво про гроші».....	165
Мєлєкєсцева Н. В. Lego-технології як засіб формування інтелектуальної культури молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.....	170
Mkrtichian O. A. Innovative technologies and trends in blended learning for primary education: enhancing engagement and educational outcomes.....	174
Новак А. М. Формування в молодших школярів цілісного сприйняття світу через спілкування з природою	179
Новгородська Ю. Г. Професійна готовність майбутніх учителів початкових класів до інноваційної діяльності.....	182
Олешко Л. В. Тренди та інноваційні технології в освітньому процесі початкової школи в умовах змішаного навчання	187
Оловаренко О. І., Проворна І. О. Українська мова та методика її викладання в початковій школі як чинник формування професійної компетентності.....	191
Павлова А. М. Прийом Fishbone (Фішбоун) – стратегія розвитку критичного мислення в НУШ.....	195

Переяслова І. А., Леськова Н. В., Коваленко Н. М. Виклики та можливості дистанційного навчання: досвід Золотівського ліцею № 16 Гірської МТГ Северодонецького району Луганської області.....	199
Петриченко Л. О. Дефініція «професійна компетентність» в психолого-педагогічному дискурсі.....	205
Платонова О. Г. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами у закладах дошкільної освіти.....	208
Попова О. І., Кобець А. Д. Мультимедіа як чинник стимулювання молодших школярів до освітньої діяльності в умовах змішаного навчання.....	212
Попчук В. М. Практичні кейси в роботі з дітьми з ООП.....	217
Процько І. С. Основні положення компетентісно-орієнтованого навчання іноземних мов здобувачів початкової освіти.....	222
Сасенко Ю. О., Боброва К. І. Інтеграція онлайн-додатків у змішане навчання учнів початкової школи: можливості та виклики.....	227
Самойленко О. В. Педагогічний менеджмент як наукова основа та практичний інструмент управління освітнім процесом у сфері початкової освіти.....	231
Самсоненко Л. М. Театральна педагогіка в новій українській школі як засіб формування життєвокомпетентної, творчої особистості	234
Семенюк А. С. Soft skills на уроках: творчі підходи до розвитку креативного мислення в початковій школі.....	239
Таран К. О. Особливості формування мотивації здобувачів початкової освіти в сучасних умовах.....	245
Тараненко І. М. Сервіс WordWall як ефективний інструмент формування лексичних навичок учнів початкової школи на уроках англійської мови в умовах змішаного навчання	250
Фатянова Т. О. Педагогічні аспекти формування ключових та предметних компетентностей в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».....	255
Філоненко О. С. Віртуальні екскурсії до різних країн як засіб формування толерантності	259

Таран К. О., асистентка кафедри початкової і спеціальної освіти
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Формування мотивації навчання – одна з головних проблем сучасної початкової школи. Насамперед це пов'язано з тим, що позитивна мотивація учнів до навчальної діяльності є найважливішою умовою успішного та ефективного освітнього процесу.

Важливість мотивації в молодшому шкільному віці полягає в тому, що вона зберігається упродовж усього періоду навчання та закладає основу для формування ставлення до освітнього процесу в середніх та старших класах, а також в майбутньому у подальшому житті.

Мотивація здобувачів початкової освіти має свої специфічні риси, зумовлені віковими, психологічними та соціальними особливостями дітей. Розуміння цих особливостей допомагає педагогам і батькам ефективно стимулювати пізнавальну активність та інтерес до навчання, створюючи умови для розвитку позитивної мотивації в учнів.

Створення правильного підґрунтя для формування мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку є важливим по тій причині, що в цьому віці починає формуватися уявлення про навчання і освіту, і мотивація залежить від досвіду, який учні отримують в початковій школі.

Вивчення мотивів навчальної діяльності є важливою темою для вивчення у педагогіці, про що свідчить велика кількість публікацій. Мотиваційну складову як компонент навчальної діяльності вивчали такі українські науковці як М. Алексеева, Б. Баєв, Г. Балл, Н. Бойко, М. Боришевський, Ю. Гільбух, О. Скрипченко, Ю. Швалб, О. Гнатюк, І. Большакова, О. Гнатюк, О. Горват, О. Петрук, Ю. Семців В. С. Лазарев.

Вони визначали, що саме у молодшому шкільному віці формуються основи мотивації навчальної діяльності і саме тому цей вік має важливі резерви розвитку мотиваційної сфери учнів.

Мотивація є важливим компонентом освіти та основою сучасної школи. У зв'язку з великою кількістю наукових досліджень на дану тему існує багато визначень поняття «мотивація», в тому числі поняття «мотивація навчальної діяльності». Ми зупинимося на деяких з них.

Як зазначає М. Алексєєва, мотиви учбової активності школярів як свідомо здійснюваної діяльності є надзвичайно різноманітними. Вони є наслідком психологічної переробки дитиною тих впливів, які надходять від сім'ї, школи, громадських установ і зумовлюються усвідомлюваним чи недостатньо усвідомлюваним ставленням до них залежно від вікових та індивідуальних особливостей дитини [1, с. 120].

За думкою Гнатюк О. В. навчальна мотивація - це загальна назва для процесів, методів, засобів спонукання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного засвоєння змісту освіти, що залежить від рівня сформованості мотивації учіння школярів [2, с. 22].

З огляду на вищезазначене, мотиваційний компонент є ключовою складовою пізнавальної діяльності молодших школярів, оскільки саме він визначає їхній інтерес до навчання, прагнення до знань і здатність долати труднощі у освітньому процесі. Суттєве значення мотивації проявляється і в тому, що вона є ключовим фактором, який впливає на навчальні досягнення та успіх дитини у подальшому.

Більшість дослідників переконують, що навчальна діяльність є полімотивованою, тобто здійснюється під впливом різних мотивів.

Формування мотивації учіння, за переконанням І. Чорней, здійснюється за двома напрямками: у першому – вплив оточуючого середовища (зовнішня мотивація), у другому – зміна особистого ставлення школяра до здійснення навчальної діяльності (внутрішня мотивація) [6, с. 164].

Прикладами зовнішньої мотивації для здобувачів початкової освіти є похвала, слова підтримки, оцінки, винагороди, призи за перемогу в олімпіадах та конкурсах. Внутрішня мотивація насамперед проявляється в бажанні дитини пізнавати та досліджувати щось нове. Внутрішня мотивація має тенденцію зростати з віком, особливо в тих учнів, які мають позитивне ставлення до навчального процесу та відчують задоволення від процесу пізнання та своїх досягнень.

Однією з важливих особливостей формування мотивації у молодшому шкільному віці є перевага зовнішньої мотивації над внутрішньою. Це насамперед пов'язано з особливостями розвитку здобувачів початкової школи, адже внутрішня пізнавальна мотивація ще формується, і воля, так необхідна у навчанні, ще не досить розвинена [4, с. 118]. Недостатньо розвинена воля, в свою чергу, не дає можливості молодшим школярам довго утримувати енергію сформованого наміру. Тому перед ними не треба ставити завдання, що потребують велику кількість часу на виконання та результат яких буде отриманий протягом певного часу. Відповідно великим мотиваційним значенням для учнів початкової школи є поточне регулярне оцінювання виконаної роботи, що може виражатися у формі вербальної похвали, оцінки, а не проставленим рівнем знань наприкінці навчального року.

Ще однією з особливостей формування мотивації учнів початкової освіти є їх підвищена соціальна спрямованість, що зокрема проявляється у формі здатності взаємодіяти з учасниками освітнього процесу – вчителем, однокласниками, батьками. Здобувачі початкової освіти визнають авторитет вчителя та виконують поставлені ним завдання. Велике мотиваційне значення для учнів має оцінювання вчителем результатів виконаної роботи та проявленої старанності.

При оцінюванні учнів початкової освіти важливо акцентувати увагу саме на досягненнях дитини, її прогресі в отриманні знань та освоєння навичок, тим самим позитивно підкріплюючи мотивацію учнів. Кожна дитина прагне до суспільного визнання своїх успіхів і в цьому також проявляється соціальна

спрямованість як фактор формування мотивації у початковій школі. Оцінювання виступає не тільки свідомством якості виконаної роботи, воно має суттєвий вплив на формування особистості учня. Часткові оцінки педагога, інтегруючись у свідомості молодших школярів, формують у них уявлення не про певні якості (дисциплінованість, старанність, відповідальність та ін.), а про цінність особистості у цілому.

Визначальним у цьому сумарному уявленні про особистість стають навчальні успіхи. Позиція, місце, яке зайняв школяр у цій шкалі, визначають загальне ставлення до нього класу [5, с. 23].

Тобто коли учень отримує схвальні оцінки та похвалу від вчителя це підвищує його самооцінку, він отримує визнання в однокласників і це формує позитивний статус в колективі. Зворотній зв'язок від вчителя, визнання досягнень від однокласників та батьків, висока самооцінка є стимулюючими факторами формування позитивної мотивації учнів початкової школи.

Для дітей молодшого шкільного віку характерною є підвищена емоційність і це також є особливістю формування мотивації до навчання. В початковій школі емоції відіграють важливу роль у сприйнятті навчального матеріалу. Діти краще запам'ятовують те, що викликає у них позитивні переживання, підвищений інтерес та захоплення, тому навчання краще за все сприймається через гру. Формування позитивної мотивації до навчання відбувається за умови зацікавленості дітей, тому краще сприймаються уроки у вигляді навчально-пізнавальної ігри, вікторини, квесту чи змагань.

Сучасний учитель початкової школи, відповідно до Концепції НУШ, має володіти компетентностями задля вмілої організації освітнього процесу з молодшими школярами нової генерації. Теорія поколінь, яку створили Ніл Хоув, Вільям Штраус, пояснює, що кожне покоління має свій унікальний набір цінностей, мотивацій та підходів до навчання. Відповідно цю теорію варто враховувати як орієнтир для організації освітнього процесу зі здобувачами початкової освіти.

Послідовник згаданої теорії поколінь, австралійський дослідник Марк Мак Криндл пропонує називати дітей, народжених після 2010 року, поколінням «альфа». Невід'ємною частиною їх життя є технології, штучний інтелект і цифровізація.

Учні молодших класів мають можливість в безмежному інтернет-просторі отримувати необхідні знання, тому стандартні методи навчання для них втрачають свою дієвість. Це не зменшує ролі вчителя, адже освітній процес неможливий без педагога, що відіграє роль наставника, мотиватора, яскравої, позитивної та цікавої особистості як прикладу до наслідування. Проте це вимагає нових рішень в способах подачі навчального матеріалу та виконання завдань. Зокрема вчителі для покращення засвоєння навчального матеріалу та підвищення ефективності освітнього процесу мають використовувати інтерактивні завдання та вправи, додатки, цифрові вікторини тощо.

У процесі організації молодших школярів до пізнавальної діяльності доцільно враховувати те, що діти покоління Альфа навчаються у тому випадку, якщо розуміють, для чого їм це потрібно, якщо в них є мотивація до поглиблення знань з конкретної теми [3, с. 32].

Відповідно під час розробки занять вчителі початкових класів повинні враховувати, що з сучасними дітьми потрібно підтримувати діалог та вміти мотивувати на виконання роботи, адже примусити їх навчатися неможливо. Оскільки у дітей покоління Альфа мотивація формується в тому числі на усвідомленні практичного значення отриманих знань та навичок, завдання вчителя – пояснити реальну користь навчального матеріалу для подальшого життя, наприклад, для економії коштів, зміцнення здоров'я, покращення екологічної ситуації тощо.

З огляду на вищезазначене, особливостями формування мотивації здобувачів початкової освіти є недостатньо розвинена воля та внутрішня мотивація, перевага зовнішньої мотивації над внутрішньою, визнання авторитету вчителя, важливість поточного оцінювання досягнень у навчанні, прагнення до суспільного визнання успіхів, сприйняття навчального матеріалу

через позитивні емоції та переживання (ігрові методи, інтерактивні та творчі завдання), оцінка знань через призму можливості їх практичного використання, гаджетозалежність.

Оскільки вчитель займає центральне місце у формуванні мотивації здобувачів початкової школи, він має обов'язково враховувати ці особливості під час освітньої діяльності. Якщо процес навчання буде цікавим для учнів, мотивація до отримання знань буде розвиватися, а навчальний матеріал буде краще засвоюватися.

Список використаних джерел:

1. Алексеева М. І. Мотиви навчання учнів: посіб. для вчителів. К.: *Радянська школа*, 1974.
2. Гнатюк О. В. Роль учителя у формуванні мотивації молодших школярів до навчання в інформаційному суспільстві. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. 19.19 (2020): 19-23.
3. Горват М. В., Кузьма-Качур М. І. Професійна діяльність вчителя початкової школи з учнями покоління Альфа. (2021).
4. Токарева Н. М. Основи вікової психології: навчально-методичний посібник: Кривий Ріг, 2013, 283 с.
5. Циганенко Г. Безоціночне навчання як важлива умова розвитку мотивації досягнення успіхів. *Початкова школа*. 2012. № 9. С. 22–24.
6. Чорней І. Психологічні аспекти розвитку мотивації молодшого школяра у навчальному процесі. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 4. С. 163-165.

Тараненко І. М., учителька англійської мови Ніжинської гімназії № 10 Ніжинської міської ради Чернігівської області

СЕРВІС WORDWALL ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ